

УДК 656.6

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5941/2023.5/56>**Кириллова О.В.**

Одеський національний морський університет

Кириллова В.Ю.

Одеський національний морський університет

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НОВОГО ПЕРЕЛІКУ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, ЗА ЯКИМИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджено питання щодо запропонованого і розміщеного на сайті МОН України проекту постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти». Створення цього документу пов'язано з необхідністю гармонізації і забезпечення порівнянності державної статистики із такими міжнародними стандартами та рекомендаціями, як міжнародні стандартні системи класифікації ООН. Проте встановлено, що всі зміни у частині транспортних спеціальностей нового Переліку представляються змістовно не обґрунтованими і такими, що суперечать Законам України «Про вищу освіту», «Про транспорт», Господарському кодексу України, Міжнародній стандартній господарській класифікації усіх видів економічної діяльності, Національному класифікатору України та Класифікації видів економічної діяльності України.

Виявлено, що у новому Переліку взагалі відсутня галузь знань «Транспорт» і спеціальність «Транспортні технології (за видами)», а всі інші суто інженерні транспортні спеціальності перенесені в нову галузь знань «Сервіси» разом з такими спеціальностями, як «Послуги краси», «Готельно-ресторанна справа та громадське харчування», «Фізична культура і спорт», «Подорожі, туризм та рекреація», «Громадське здоров'я та охорона праці». При цьому, очевидно, що немає ніякої спорідненості між наведеними видами сервісів і транспортом.

Показано, що для забезпечення порівнянності державної статистики із Міжнародною стандартною класифікацією освіти (МСКО), не обов'язково кардинально змінювати національний перелік спеціальностей, знищуючи стратегічно важливі та визнані галузі знань і спеціальності, зокрема галузь знань «Транспорт» і спеціальність «Транспортні технології (за видами)». Для цього при наданні інформації щодо державної статистики у її порівнянні з міжнародними стандартами достатньо використовувати вже встановлену національним законодавством відповідність між наявними в Україні транспортними спеціальностями та переліком спеціальностей МСКО, яка визначена у Постанові КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».

Сформульовано об'єктивні застереження і можливі наслідки затвердження нового Переліку, які, перш за все, пов'язані зі зникненням основи освітнього та наукового потенціалу транспортної галузі, фундаменту для її подальшого розвитку і вдосконалення, а також джерела підготовки професійних кадрів для транспортної галузі України.

Ключові слова: транспорт, транспортні технології, галузь знань, спеціальність, новий перелік галузей знань і спеціальностей.

Постановка проблеми. На офіційному сайті МОН України 08 серпня 2023 р. був розміщений для громадського обговорення проект нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (далі – «Перелік») [1].

За інформацією, наведеною на офіційному сайті МОН України, створення нового Переліку

здійснюється з метою «гармонізації і забезпечення порівнянності державної статистики із такими міжнародними стандартами та рекомендаціями, як міжнародні стандартні системи класифікації ООН» [1].

Проте документ викликав багато питань і велику стурбованість з боку представників професійної транспортної освіти і науки. Головне занепокоєння

викликала відсутність у новому Переліку галузі знань «Транспорт» [2], яка є стратегічно важливою для будь-якої країни. Висловлювалися думки про те, що це технічна помилка. Оскільки, дійсно, при наявності та законодавчої визначеності «Транспорту», як сфери матеріального виробництва і самостійної галузі економіки, представляється недоречним і нелогічним виключення із нового Переліку відповідної галузі знань «Транспорт».

Необґрунтованим, на наш погляд, також виглядає і перенесення всіх суто інженерних транспортних спеціальностей («Морський та внутрішній водний транспорт», «Авіаційний транспорт», «Залізничний транспорт», «Автомобільний транспорт») до галузі знань «Сервіси» всупереч Закону України «Про вищу освіту» [3, ст. 1, п. 8]. Нашу позицію підтверджує той факт, що немає ніякої спорідненості між транспортом і тими видами сервісів (К1-К5), що містяться у новому Переліку (К1 «Послуги краси», К2 «Готельно-ресторанна справа та громадське харчування», К3 «Фізична культура і спорт», К4 «Подорожі, туризм та рекреація», К5 «Громадське здоров'я та охорона праці»). Відсутні спільні виробничі одиниці, які здійснюють однакові чи подібні види економічної діяльності відповідно до Господарського кодексу України [4, ст. 260]. Немає спільного і між предметами (засобами) та об'єктами праці, предметами вивчення та дослідження, що також підтверджує факт відсутності ознак і критеріїв спорідненості між спеціальностями, що включені до галузі знань «Сервіси» нового Переліку відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [3, ст. 1, п. 8]. Крім того, виявляється не зрозумілим, як держава у майбутньому відповідно до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про транспорт» [5, ст. 1] та у контексті впровадження євроінтеграційного курсу, зможе забезпечити «розвиток і вдосконалення транспорту» при наявності Міністерства інфраструктури, але при відсутності відповідної галузі знань «Транспорт». Очевидно, що видалення із нового Переліку галузі знань «Транспорт» призведе до актуалізації низки проблем, пов'язаних, перш за все, зі зникненням основи освітнього та наукового потенціалу транспортної галузі, фундаменту для її подальшого розвитку і вдосконалення, а також джерела підготовки відповідних кадрів для транспортної галузі України.

Аналіз джерел, зокрема нормативно-правових. У запропонованому новому Переліку галузей знань і спеціальностей [2], крім наведеного вище, також привертає увагу і наступне:

1. Відсутня у якості самостійної спеціальності «Транспортні технології (за видами)», яка сьогодні є єдиною в країні, що забезпечує підготовку фахівців-транспортників (раніше інженерів з транспорту) для роботи на підприємствах транспортної галузі, у різних сферах транспортного бізнесу і логістики. Випускники цієї спеціальності зараз, під час війни, займаються транспортним забезпеченням військової та цивільної інфраструктури нашої країни, працюючи на транспортних підприємствах різного профілю та різних форм власності, в органах державного управління транспортом, у транспортних відділах муніципальних установ тощо.

2. У новій спеціальності К6 «Морський та внутрішній водний транспорт», об'єднуються такі змістовно самостійні спеціальності, як:

– спеціальність 271 «Морський та внутрішній водний транспорт», яка регулюється національним [6] та міжнародним [7] законодавствами, і передбачає три спеціалізації: 271.01 «Навігація і управління морськими суднами»; 271.02 «Управління судновими технічними системами і комплексами»; 271.03 «Експлуатація судового електрообладнання і засобів автоматики»;

– спеціальність 275 «Транспортні технології (за видами)» у частині спеціалізації 275.01 «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)», яка регулюється національним законодавством [6].

При цьому нова спеціальність К6 «Морський та внутрішній водний транспорт» співвідноситься лише зі спеціальністю 1041 «Transport service» [2] Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО) [8], що по суті змістовно відповідає лише спеціальності 275 «Транспортні технології (за видами)» [9] і таким спеціалізаціям, як 275.01 «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)» та 271.01 «Навігація і управління морськими суднами».

На наш погляд, всі перелічені вище зміни у новому Переліку представляються змістовно не обґрунтованими і таким, що:

– суперечать Законам України «Про вищу освіту» [3, ст. 1, п. 8], «Про транспорт» [5, ст. 1], Господарському кодексу України [4, ст. 260], Міжнародній стандартній господарській класифікації усіх видів економічної діяльності [10]; Національному класифікатору України і Класифікації видів економічної діяльності України [11];

– не відповідають Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року [12];

– не враховують інтереси нашої країни, яка має наміри вступити до Європейського Союзу (ЄС),

що в контексті євроінтеграційного курсу та імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [13] передбачає інтеграцію національної транспортної системи у транс'європейську мережу транспортних комунікацій, а це не можливо без фахівців-транспортників, які здатні вирішувати надскладні сучасні задачі у сфері транспорту;

- перекреслюють весь позитивний досвід, накопичений вітчизняною транспортною освітою, наукою та практикою;

- знищують налагоджену систему професійної підготовки здобувачів вищої та фахової передвищої освіти для роботи на різних підприємствах транспортної галузі України;

- руйнують освітній потенціал та науково-теоретичний фундамент для подальшого післявоєнного відродження, розвитку та вдосконалення транспорту (транспортної інфраструктури).

Метою статті є дослідження суперечливих і дискусійних питань щодо запропонованого і розміщеного на сайті МОН України проекту постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти».

Для досягнення мети в роботі сформульовані та вирішені наступні завдання:

- виявлено факти, що суперечать чинному законодавству і стосуються галузі знань «Транспорт» та її структурних елементів – транспортних спеціальностей;

- сформульовано застереження та встановлено можливі наслідки затвердження нового Переліку для подальшого функціонування, розвитку і вдосконалення транспортної галузі під час війни та після її завершення;

- зроблено висновки і надано пропозиції щодо подолання суперечливих і дискусійних питань стосовно нового Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розуміючи важливість документу [2], який був створений для «гармонізації» [1] державної статистики із міжнародними стандартами, вважаємо доцільним дослідити це питання з точки зору збалансованості між користю передбаченого, але не дуже своєчасного під час війни реформування і шкодою, що може завдати ухвалення цього документу транспортній освіті, науці та практиці.

1. Вважаємо, що така «гармонізація» в цілому призведе до тривалого «хаосу» у сфері національної транспортної освіти і науки, а також до втрати

унікальності створених і вже впроваджених освітніх програм, які в результаті такого реформування підлягатимуть повному перегляду з метою їхньої стандартизації в рамках нової галузі знань і об'єднаних спеціальностей. Крім того, така «гармонізація» призведе до необхідності перегляду всього методичного забезпечення діючих освітніх програм, чинних Стандартів вищої освіти, Професійних стандартів, Програм Єдиних державних кваліфікаційних іспитів (ЄДКІ), відповідних Специфікацій і тестових завдань ЄДКІ, а також взагалі до знищення налагодженої системи підготовки фахівців, зокрема за регульованими МОН України спеціальностями, якими є всі транспортні спеціальності, крім 274 «Автомобільний транспорт» [6].

На наш погляд, для «забезпечення порівняльності державної статистики» із Міжнародною стандартною класифікацією освіти (МСКО) [8], не обов'язково кардинально змінювати національний перелік спеціальностей, знищуючи стратегічно важливі та визнані галузі знань і спеціальності, зокрема галузь знань «Транспорт» і спеціальність «Транспортні технології (за видами)». Для цього при наданні інформації щодо державної статистики у її порівнянні з міжнародними стандартами достатньо використовувати вже встановлену національним законодавством відповідність між наявними в Україні транспортними спеціальностями та переліком спеціальностей МСКО, яка визначена у Постанові Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (табл. 1) [9]. Тим більше, що відповідність між галузями знань і спеціальностями у проекті нового Переліку також не є строгою і однозначною. Навпаки, є розбіжності та невідповідності у порівнянні з галузями знань і спеціальностями, наведеними у МСКО. Наприклад, у МСКО [8] передбачено 10 галузей знань, а у запропонованому національному Переліку – 11 [2]. Крім того, присутні позиції, за якими одній спеціальності з переліку МСКО відповідають декілька спеціальностей із нового Переліку або навпаки. Це також передбачено й у вищенаведеній Постанові КМУ № 266 з останніми змінами, внесеними 16.12.2022 р. (табл. 1) [9].

2. Необґрунтованими також представляються пропозиції щодо повного виключення із нового Переліку такої галузі знань, як «Транспорт», та включення всієї сукупності транспортних спеціальностей до галузі знань «Сервіси».

Відповідність галузі знань «Транспорт» і спеціальностей, які входять до її складу, Міжнародній класифікації освіти [8] відповідно до Постанови КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [9]

Шифр і найменування галузі знань	Код і найменування спеціальності	Код і найменування відповідної деталізованої галузі за Міжнародною стандартною класифікацією освіти
27 Транспорт	271 Морський та внутрішній водний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
		1041 Transport services
	272 Авіаційний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
		1041 Transport services
	273 Залізничний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
		0732 Building and civil engineering
		1041 Transport services
	274 Автомобільний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
		1041 Transport services
	275 Транспортні технології (за видами)	1041 Transport services

Це змістовно суперечить чинному законодавству і порушує існуючу гармонізацію з ним. Наприклад:

а) Відповідно до Закону України «Про транспорт» [5, ст. 1] «*транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях*». «*Розвиток і вдосконалення транспорту здійснюється відповідно до державних цільових програм з урахуванням його пріоритету та на основі досягнень науково-технічного прогресу і забезпечується державою*». Транспорт має стратегічно важливе значення для забезпечення обороноздатності будь-якої країни, для транспортного забезпечення потреб різних секторів економіки та цивільного населення в перевезеннях.

б) У Господарському кодексі України [4, ст. 260] і у вітчизняних статистичних класифікаціях термін «галузь» визначено як «*1. Сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові чи подібні види економічної діяльності*». «*п.3. Вимоги до класифікації галузей економіки встановлюються законом*».

в) Відповідно до Міжнародної стандартної господарської класифікації усіх видів економічної діяльності [10], ухваленої Економічною і соціальною радою ООН, «Транспорт» належить до галузей сфери матеріального виробництва, а не до Сервісів¹.

г) Відповідно до Національного класифікатора України та Класифікації видів економічної діяльності України [11] «Транспорт» також відно-

ситься до однієї з основних «галузей економіки»², яка «*об'єднує виробничі одиниці, що здійснюють переважно однакові чи подібні види економічної діяльності*».

д) Відповідно до Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [12] «*Транспортна галузь є однією з базових галузей економіки, має розгалужену залізничну мережу, розвинуту мережу автомобільних шляхів, морські порти та річкові термінали, аеропорти та широкую мережу авіаційних сполучень, вантажних митних терміналів, що створює необхідні передумови для задоволення потреб користувачів транспорту ...*». Поряд з тим, відомо, що сама Стратегія «*розроблена для комплексного розв'язання наявних проблем в транспортній галузі та містить пріоритети її розвитку, зокрема у контексті впровадження євроінтеграційного курсу та імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами* [13], з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII) [14], а також зміни геополітичного середовища в регіоні».

Таким чином, підкреслюємо наступне:

– у всіх наведених вище нормативно-правових документах визнано, що «Транспорт» є самостійною галуззю економіки й найважливішою галуззю суспільного виробництва, що об'єднує певні визначені законодавством види економічної

¹ Розділ 7. Транспорт, складське господарство та зв'язок. 71 Транспорт та складське господарство. 711 Сухопутний транспорт. 712 Водний транспорт. 713 Повітряний транспорт. 719 Пов'язані з транспортом види обслуговування. 72. 720 Зв'язок [10].

² Н Транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність. 49 Наземний і трубопровідний транспорт. 50 Водний транспорт. 51 Авіаційний транспорт. 52 Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту, 53 Пошта та кур'єрська діяльність [11].

діяльності, які використовуються у вітчизняних статистичних класифікаціях;

– транспорт в процесі суспільного виробництва виконує особливу соціально-економічну функцію – забезпечує продовження будь-якого виробництва шляхом переміщення його продукції (вантажу) та виконання інших супроводжуючих видів діяльності з організації та реалізації такого переміщення, створюючи додану вартість будь-якого товару;

– транспортна галузь має багаторівневу систему управління, в якій державне регулювання здійснюється Кабінетом Міністрів України та Центральними органами виконавчої влади, зокрема Міністерством Інфраструктури України;

– у наведених вище Класифікаторах, виходячи із критерію подібності (спорідненості) видів економічної діяльності, які використовуються у *«національних статистичних класифікаціях, згармонізованих із міжнародними»* [11, вступ], розділи що пов'язані з «Транспортом» не включають послуги краси, готельно-ресторанну справу, громадське харчування, фізичну культуру і спорт, подорожі, туризм та рекреацію, громадське здоров'я та охорону праці.

3. Вважаємо необґрунтованим виключення із нового Переліку спеціальності «Транспортні технології (за видами)», як самостійної. Відповідно до даних Єдиної державної бази з питань освіти [15, 16] у галузі знань 27 «Транспорт» найбільш популярною серед абітурієнтів у 2023 р. була спеціальність 275 «Транспортні технології (за видами)». На цю спеціальність у 2023 р. було подано 6874 заяви, у той час, як на інші спеціальності галузі абітурієнти подали дещо менше заяв: «Автомобільний транспорт» – 5034 заяви, «Морський та внутрішній водний транспорт» – 2301 заяви; «Авіаційний транспорт» – 823 заяви; «Залізничний транспорт» – 592 заяви.

Таким чином із нового Переліку виключена сама затребувана і конкурентоспроможна спеціальність 275 «Транспортні технології (за видами)», яка визначена МОН України у якості регульованої [6].

Вважаємо це неприпустимою помилкою і сподіваємося, що вона найближчим часом буде виправлена, оскільки за цією спеціальністю готують затребуваних ринком праці фахівців, які добре розуміються на питаннях: комерційної експлуатації транспортних засобів (за видами), організації перевезень та управління на транспорті (за видами), технологій перевезень вантажів і технологій організації та реалізації вантажних опера-

цій, організації роботи портів і транспортних вузлів (за видами транспорту), взаємодії різних видів транспорту, транспортного забезпечення логістичних систем різних рівнів і масштабів, організації транспортно-експедиторського та митно-брокерського обслуговування вантажопотоків.

4. Не знаходить нашого розуміння об'єднання спеціальностей, які є змістовно самостійними та затребуваними сучасним ринком праці, зокрема:

– 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» (спеціалізації 271.01 «Навігація і управління морськими суднами»; 271.02 «Управління судовими технічними системами і комплексами»; 271.03 «Експлуатація судового електрообладнання і засобів автоматики»);

– 275 «Транспортні технології (за видами)» (спеціалізація 275.01 «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)»).

В новому Переліку спеціальність під назвою «Морський та внутрішній водний транспорт» об'єднує ці дві спеціальності, які традиційно є самостійними. Одна відповідає за технічну експлуатацію морського та внутрішнього водного транспорту і регулюється національним [6] та міжнародним [7] законодавствами; друга – за його комерційну експлуатацію і регулюється лише національним [6] законодавством:

– за спеціальністю 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» традиційно готують плавсклад (командний склад) для роботи на судах світового флоту (фахівців – штурманів (судноводіїв), механіків, електромеханіків). Відбувається це за певним Стандартом вищої освіти (ВО), який містить три вищезазначені спеціалізації. Також ця спеціальність передбачає надання професійної кваліфікації на підставі відповідних професійних стандартів та отримання робочого диплому, який надає право випускникам працювати за спеціальністю;

– за спеціальністю 275 «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)» традиційно готують фахівців-експлуатаційників для роботи у берегових підрозділах судноплавних компаній, а також на інших підприємствах транспортної галузі та в інших сферах морського бізнесу (фрахтування, агентування, транспортно-експедиторська, сюрвейерська, митно-брокерська, крьюінгова, стівідорна та ін. діяльність). Випускники цієї спеціальності сьогодні працюють на різних підприємствах транспортної галузі, у різних сферах морського бізнесу і транспортної логістики.

Очевидно, що базові знання, загальні та фахові компетентності у робітників командного складу

сучасних суден та берегових працівників експлуатаційних підрозділів повинні бути різними. Сьогодні це враховано у відповідних Стандартах ВО, а також в інших нормативних документах і чинних законодавчих актах.

Наприклад, сьогодні випускникам спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» присвоюються звання осіб командного складу морських суден відповідно до вимог Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року [7], з поправками, а також відповідно до національних вимог щодо підготовки моряків на підставі отриманих ними освітніх кваліфікацій, передбачених відповідним Стандартом ВО. Професійні кваліфікації випускникам спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» присвоюються уповноваженими органами на підставі професійних стандартів. Звання осіб командного складу морських суден присвоюються за процедурою, визначеною Кодексом торговельного мореплавства України та Положенням про звання осіб командного складу морських суден та порядок їх присвоєння, що затверджується Міністерством інфраструктури України.

У свою чергу, спеціальність 275 «Транспортні технології (на морському та річковому транспорті)» не передбачає присвоєння випускникам професійної кваліфікації, але є практично єдиним джерелом підготовки кадрів для роботи на підприємствах морегосподарського комплексу і внутрішньоводного транспорту України.

При об'єднанні вищеназваних спеціальностей 271 і 275 у частині спеціальності 1041 «Transport service» МСКО з відповідним змістовним наповненням, виникає об'єктивна необхідність:

– в розробці нових Стандартів ВО і нових професійних Стандартів з урахування змісту спеціальності 1041 «Transport service» МСКО;

– в узгодженні загальних і фахових компетентностей спеціальностей 271 і 275, а також відповідних програмних результатів навчання у частині їх відповідності спеціальності 1041 «Transport service» МСКО;

– у перегляді існуючої і налагодженої системи підготовки командного складу морських суден з коригуванням відповідної національної нормативно-правової бази та її узгодженням з чинним міжнародним законодавством у цій сфері. Цей процес буде значно ускладнений у частині підготовки фахівців за спеціалізаціями 271.02 «Управління судновими технічними системами і комплексами»; 271.03 «Експлуатація суднового

електрообладнання і засобів автоматики», які регулюються національним [6] та міжнародним [7] законодавствами. Оскільки ці спеціалізації відповідно до нового Переліку та змісту МСКО переходять до галузі знань «G» під назвою «Інжиніринг, виробництво та будівництво», в якій відповідні спеціальності G4 та G13 є нерегульованими (0716 «Motor vehicles, ships and aircraft», 0713 Electricity and energy, 0715 Mechanics and metal trades) [17].

5. Поряд з наведеними вище аргументами, звертаємо увагу, що:

– Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО) [8] передбачає 10 галузей знань і завершується строкою «99 Field unknown». Це зроблено UNESCO з метою можливості розширення і уточнення переліку галузей і спеціальностей при періодичному перегляді цього документу. Крім того, різні країни при розробці релевантних національних документів мають право враховувати свій національний досвід і традиції;

– Проект нового Переліку галузей знань і спеціальностей [2], на відміну від МСКО [8], передбачає 11 галузей знань. Тобто, враховуючи національний аспект і поточну ситуацію, новий Перелік містить у якості самостійної галузь знань «Безпека і оборона» (шифр L), яка є освітньою і науково-фундаментальною основою діяльності Міністерства оборони України. Це логічно і обґрунтовано, не дивлячись на те, що в МСКО такої галузі немає, а відповідна спеціальність за кодом 1031 також входить до галузі «Сервіси».

Таким чином всім представникам транспортної спільноти залишається лише сподіватися, що це означає «відкритість» національного Переліку галузей знань і спеціальностей до позитивних змін, обґрунтованих доповнень і коригувань, враховуючи національні інтереси та завдання з належного транспортного забезпечення військової та цивільної інфраструктури України, підвищення конкурентоспроможності та ефективності її транспортної системи; безпечного для суспільства інноваційного розвитку транспортної галузі та її інтеграції в європейську транспортну мережу.

Висновки. Встановлені і наведені вище факти, висловлені думки і сформульовані застереження, які отримані в результаті аналізу проекту нового Переліку галузей знань і спеціальностей, а також чинного законодавства національного та міжнародного рівнів, дають підстави зробити наступні висновки:

1. Доцільним є збереження у новому Переліку традиційної для вітчизняної освіти, науки та

Пропозиції щодо нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, у частині структури галузі знань «Транспорт» та відповідності транспортних спеціальностей Міжнародній стандартній класифікації освіти [8]

Галузь знань		Спеціальність		Галузь знань «Транспорт» з її деталізацією за Міжнародною стандартною класифікацією освіти [8] і Постановою КМУ від 29.04.2015 р. № 266 [9]
Шифр	Найменування	Код	Найменування	Код і найменування
М	Транспорт	М1	Морський та внутрішній водний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
				1041 Transport services
		М2	Авіаційний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
				1041 Transport services
		М3	Залізничний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
				1041 Transport services
				0732 Building and civil engineering
		М4	Автомобільний транспорт	0716 Motor vehicles, ships and aircraft
				1041 Transport services
		М5	Транспортні технології (за видами)	1041 Transport services

практики галузі знань «Транспорт», враховуючи національний контекст і відповідний досвід.

2. Доречним є розміщення галузі знань «Транспорт» у новому Переліку після галузі знань Л «Безпека і оборона», що є;

– логічним, оскільки в МСКО спеціальність «Транспортний сервіс» (код 1041) слідує за спеціальністю «Безпека і оборона» (код 1031);

– обґрунтованим і виправданим, оскільки неможливо організувати належну безпеку і оборону країни без ефективного транспортного забезпечення її військової та цивільної інфраструктури, що доведено сучасною ситуацією у нашій країні.

3. Логічним є присвоєння галузі знань «Транспорт» коду «М» зі збереженням кодування спеціальностей Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО) [8], яке встановлено Постановою КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [9] (табл. 2).

4. Правомірним є збереження існуючої структури галузі знань «Транспорт» (табл. 2), зокрема спеціальності «Транспортні технології (за видами)», яка за результатами вступної компанії 2023 р. стала найбільш популярною серед абітурієнтів у галузі знань 27 «Транспорт». А випускники цієї спеціальності (а також спеціальності «Організація перевезень та управління на транспорті», яка є попередником спеціальності «Транспортні технології (за видами)») довели

свою фаховість та професіоналізм, зокрема під час війни, яка «одним махом» зруйнувала діючі системи доставки вантажів, поставив перед галуззю та її фахівцями-транспортниками нові питання і виклики. Випускники транспортних закладів вищої освіти сьогодні продовжують справлятися з проблемами транспортної галузі, наполегливо працюючи, розробляючи та організовуючи нові шляхи сполучення і ланцюги постачань, зокрема продукції українського агропромислового комплексу. Очевидно, що після Перемоги, вкрай необхідними для нашої країни стануть такі фахівці-транспортники, які зможуть розв'язувати надскладні сучасні задачі у сфері транспорту. Саме за спеціальністю «Транспортні технології (за видами)» сьогодні готують кваліфікованих фахівців-транспортників, які здатні:

– організувати ефективно транспортне забезпечення обороноздатності нашої країни, її військової та цивільної інфраструктури;

– практично реалізувати інтеграцію національної транспортної системи у транс'європейську мережу транспортних комунікацій у контексті євроінтеграційного курсу нашої країни.

Сподіваємося, що думка представників професійної транспортної освіти і науки буде почута, а пропозиції будуть враховані при розгляді проекту нового Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Список літератури:

1. Інформація на сайті МОН України щодо Проекту нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/proyekt-novogo-pereliku-galuzej-znan-i-specialnostej-za-yakimi-zdijsnyuetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishoyi-ta-fahovoyi-peredvishoyi-osviti>.
2. Запропонований перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2023/08/08/НО-proyekt.post.KMU-perelik.haluz.znan.i.spetsial.VO.08.08.2023.pdf>.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/436-15#Text>.
5. Закон України «Про транспорт». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр#Text>.
6. Перелік регульованих спеціальностей. – Наказ МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-perelik-regulovanih-specialnostej-nakaz-mon>.
7. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text.
8. International standard classification of education (Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО)). URL: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf?fbclid=IwAR3VFSkzH5klU5nSHUjVw1Y0ZZGnEvYyKVPI6pmHq4tBISwAtEA3ZIT5vNs>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 674 від 27.09.2016; № 53 від 01.02.2017; № 762 від 07.07.21; № 1392 від 16.12.22}. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p?fbclid=IwAR3BtdD9y7a6qtDnVXJ02xnzy-FStHdfhODsdAoEr6WIU_OkWLv-D-sSJq4#Text.
10. Міжнародна стандартна господарська класифікація усіх видів економічної діяльності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c35#Text.
11. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>.
12. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-p#Text>.
13. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
14. Закон України про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text>.
15. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/>
16. Рейтинг спеціальностей у вишах за кількістю поданих заяв. URL: https://osvita.ua/consultations/89708/?fbclid=IwAR1fjVoyZshqUCWO25gjUerE_1-me6zVjU3sO08q7cOpLAUE4hPyQxX9EF.
17. Таблиця відповідності нового Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від Х.Х.2023 No X (Перелік 2023), Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 06.11.2015 No 266 (Перелік 2015). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2023/08/08/НО-proyekt.post.KMU-perelik.haluz.znan.i.spetsial.TVO-Tablytsya.vidpovidnosti.08.08.2023.pdf>.

Kyrylova O.V., Kyrylova V.Yu. UPDATE OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF PERSONNEL FOR THE TRANSPORT INDUSTRY OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF THE NEW LIST OF FIELDS OF KNOWLEDGE AND SPECIALTIES FOR WHICH HIGHER EDUCATION ACQUIRES ARE TRAINED

The article examines the issue of the draft resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (CMU) proposed and posted on the website of the Ministry of Education and Culture of Ukraine "On approval of the list of fields of knowledge and specialties for which higher education candidates are trained." The creation of this document is related to the need to harmonize and ensure the comparability of state statistics with such international standards and recommendations as the international standard classification systems of the UN. However, it was established that all changes in the part of transport specialties of the new list are presented as substantively unsubstantiated and contrary to the Laws of Ukraine "On Higher Education", "On Transport", the Economic Code of Ukraine, the International Standard Economic Classification of All Types of Economic Activities, the National Classifier of Ukraine and Classification of types of economic activity of Ukraine.

It was found that the field of knowledge "Transport" and the specialty "Transport technologies (by types)" are completely absent in the new list, and all other purely engineering transport specialties have been transferred to the new field of knowledge "Services" together with such specialties as "Beauty services", "Hotel and restaurant business and catering", "Physical culture and sports", "Travel, tourism and recreation", "Public health and occupational safety". At the same time, it is obvious that there is no relationship between the above types of services and transport.

It is shown that in order to ensure the comparability of state statistics with the International Standard Classification of Education (ISCE), it is not necessary to radically change the national list of specialties, destroying strategically important and recognized fields of knowledge and specialties, in particular the field of knowledge "Transport" and the specialty "Transport Technologies (according to species)". For this purpose, when providing information on state statistics in comparison with international standards, it is sufficient to use the correspondence already established by national legislation between the transport specialties available in Ukraine and the list of specialties of the ISC, which is defined in the Resolution of the CMU dated April 29, 2015 No. 266 "On approval of the list of industries knowledge and specialties, according to which higher education applicants are trained."

Objective reservations and possible consequences of approving the new List are formulated, which, first of all, are related to the disappearance of the basis of the educational and scientific potential of the transport industry, the foundation for its further development and improvement, as well as the source of training of professional personnel for the transport industry of Ukraine.

Key words: *transport, transport technologies, field of knowledge, specialty, new list of fields of knowledge and specialties.*